

# Målet är en giftfri

Foto: Sofie Jansson



Forskningsresultat visar att förskolerum har särskilt höga halter av kemikalier. Nu pågår flera satsningar för att komma till rätta med problemet. Målet är en giftfri förskola.

**U**nder våren startar Naturskyddsföreningen projektet *En giftfri förskola*. Projektet går ut på att med hjälp av ideella krafter göra materialinventering på 50 förskolor runt om i landet i syfte att mäta kemikaliehalterna i rummen.

– Det finns egentligen två anledningar till varför vi har valt att rikta in oss på förskolor. Som förälder är man mottaglig. Det finns en naturlig vilja och ett intresse för att skydda sitt barn. Sen är det också så att forsk-

ningsresultat visar att just rum för barn är särskilt utsatta för kemikalier. Det beror på att det finns en stor mängd plaster i rummen, vilket skapar en koncentration av kemikalier, säger Ylva Grudd som driver projektet på Naturskyddsföreningen.

**Projektet syftar till** att öka kunskapen bland förskolepersonal, upphandlare och politiker med målet att få ner kemikaliehalterna på förskolorna. Inventeringarna kommer att rikta in sig på framför allt ett tiotal ämnesområden: golvbeläggning, matkär,

mat, översyn av leksaker, madrasser, rengöringsmedel, städruiner, elektronisk utrustning.

Det finns inte särskilt mycket forskning som har undersökt kemikaliehalten inne på förskolor, vare sig i Sverige eller internationellt. Men de få som finns har skapat uppmärksamhet.

En av dem pågick under 2006 och ingår i Cynthia de Wits, professor i miljövetenskap vid Stockholms universitet, och Justina Björklunds forskning. De hittade flera bromerade flamskyddsmedel både i luften och i dammet i förskolorna.

Bromerade flamskyddsmedel och kemikalier som tillsätts plast och textilier för att hindra att de fattar eld. Förarna upptäckte också att antalet skumgummimadrasser i förskolor och halter av ämnet PentaBDE i damm i rummen. Just detta ämne förbjöds internationellt 2004 men har tidigare använts i bland annat skumgummimadrasser.

– Vi tolkade det helt enkelt som att förskolorna fortfarande hade en hel del madrasser med PentaBDE i. Och ju sådana madrasser det fanns i förskolorna desto högre värde. När vi jämför hur mycket av ämnet som barnen skulle kunna få i sig från luft, damm och mat, så är det maten som den viktigaste källan i de flesta fall. Men i enstaka förskolor är halterna i dammet så höga att dammexponeringen spelar större roll.

I samma forskningsprojekt studerade Caroline Bergh halterna av organofosforföreningar i matlådor i damm och luft. I dessa ämnen används till exempel för att göra plast mjukare och böjbar och smidig. Resultatet visade dock att halterna var märkningsvärt mycket högre på förskolor jämfört med i villor eller på kontor.

– Vi vet inte vad det är som orsakar detta men en spektion som vi har gjort är att se om det kan komma från golvet. Det är alltså ett slags medel som ligger på golven blanka, säger de Wits.

**Hur farligt är egentligen här för barnen?**

– Det är inte livshotande för barnen. Vi vet ännu inte hur stora halterna verkligen får i sig och hur det påverkar barnen. Men vi håller på att forska om det. Den här typen av kemikalier sätter sig i damm och

# förskola

problematiskt eftersom barn hela tiden är i närheten av damm. De rör sig på golven och stoppar damm i munnen. Allt detta gör att vi tror att barn är mer utsatta än vuxna för exponering från damm, säger Cynthia de Wit.

**Intresset för** Naturskyddsföreningens inventering växer och än så länge har drygt 20 förskolor själva hört av sig till Naturskyddsföreningen för att få vara med i projektet. Tomtebo förskola i Mora är en av tre förskolor som ingår i pilotstudien. För förskolläraren Lena Andersson var det självklart att ställa upp i projektet. Hon är representant i gruppen Hållbar utveckling för förskolor som består av en representant från varje förskola i Mora kommun.

– Vi vill vara med i studien eftersom gifter i miljön är ett aktuellt ämne. Vi gör det för barnens bästa. Det handlar ju om att vi ska få upp ögonen för frågan så att vi gör rätt val när det gäller material och inköp. När jag föreslog saken för de övriga förskollärarna så ställde de sig positiva med en gång, säger Lena Andersson.

Men förskollärarna själva kommer inte bli inblandade

mer än att de ger tillåtelse till inventeringen och öppnar dörren.

– Det kommer volontärer utsända från Naturskyddsföreningen och det enda vi ska göra är att möjligtvis ta fram uppgifter om var varan är inköpt så att det ska gå att ta fram produktbeskrivningar för att kunna identifiera vad som finns i materialet, säger Lena Andersson.

Ett 50-tal föräldrar/ideella har också anmält sitt intresse till Naturskyddsföreningen för att göra själva inventeringarna. Projektet kommer att pågå över hela landet och inventeringarna ska vara färdiga i augusti.

Men Naturskyddsföreningen är inte ensam om att sätta ljuset på förskolornas miljö denna vår.

Nyligen har också Kemikalieinspektionen gett Miljöstyvningsrådet i uppdrag att hjälpa kommuner att upphandla giftfria produkter till förskolan.

– Det är faktiskt en slump att vi jobbar med detta på olika fronter just nu. Men vi har märkt på flera håll att man har insett att just förskolan är belastad när det gäller kemikalier och i och med att det är barn som exponeras i sin vardag så är det angeläget att angripa pro-

blemet, säger projektledaren Anne Lagerqvist på Miljöstyvningsrådet.

Under året ska Miljöstyvningsrådet genomföra en förstudie och studera hur det går till när kommunerna upphandlar produkter till förskolan (leksaker, matkärl, sovplatser). Nästa år kommer Miljöstyvningsrådet att formulera ett antal riktlinjer till kommunerna som de kan beakta i framtida investeringar till förskolan.

– Vi tror att intresset är stort. Det verkar som att intresset för en giftfri vardag blommar upp lite här och var i kommuner och förskolor i landet, säger Anne Lagerqvist.

Även Ylva Grudd på Naturskyddsföreningen har goda förhoppningar om att nå målet med att dra ner miljöhalterna på förskolorna runt om i landet.

– Eftersom det finns flera aktörer som driver den här frågan och eftersom det finns en politisk vilja och dessutom ett stort intresse från förskolepersonalen så finns det bra förutsättningar för att komma vidare i den här frågan. Det handlar ju om våra barn, säger Ylva Grudd.

Text: Helle Larssen

## LÄS MER

Kemikalieinspektionen:  
<http://www.kemi.se/Start/Handlingsplan-foren-giftfri-vardag/>  
Naturskyddsföreningen:  
<http://www.naturskyddsforeningen.se/vad-vi-gor/miljogifter>

Böcker:

*Den flamsäkra katten*, Anna Froster och Roger Olsson, (Naturskyddsföreningen, 2012).

*Badskumt – gifterna som gör dig ren, fräsch och snygg* Katarina Johanson, (Ordfront, 2011).

*Den onda badankan!* Katarina Johanson, (Ordfront, 2012).

*Förgiftad*, Rich Smith och Bruce Lorie, (Ica bokförlag, 2010).

*Impotensmadrassen – kemikaliedetektivens giftiga upptäckter*, Monica Kauppi, (Sanioma, 2009).

Film: *Underkastelsen*, av Stefan Jarl.



Vi vill ha fler förskollärare som brinner! Vilken är din drivkraft? Sök till oss på [huddinge.se/ledigajobb](http://huddinge.se/ledigajobb).



HUDDINGE  
KOMMUN